

Till justitieministeriet

Justitieministeriet har den 15.4.2016 inbegärt Svenska pensionärsförbundets utlåtande för uppgörande av statsrådets nästa berättelse om tillämpningen av språkagen.

Berättelsen är en uppföljningsberättelse dvs den fokuserar på de ändringar som skett i fråga om hur de språkliga rättigheterna har förverkligats i myndigheternas verksamhet sedan år 2013 då föregående berättelse gavs.

Syftet med berättelsen är att öka beslutsfattarnas, myndigheternas och medborgarnas kunskaper om förhållandena för de olika språkgrupperna.

Svenska pensionärsförbundet önskar framhålla följande:

I dagens läge uppgår befolkningsgruppen över 75 år till över 480 000 varav ca 6,7 % dvs över 32 000 har svenska som modersmål. Framtill år 2030 beräknas denna befolkningsgrupp i det närmaste fördubblas. Noteras kan att Statistikcentralen inte gör någon som helst prognos/framskrivning av hur den svenskspråkiga befolkningen över 75 år ökar. Detta trots att just modersmålet bör ha en stor betydelse då servicen utvecklas och ökningen av den svenskspråkiga befolkningen över 75 år troligen är ännu större än av det totala antalet.

Denna kraftiga ökning av de äldre åldersgrupperna har lett till att såväl förra regeringen som den nuvarande ansett att man inte i samma grad som tidigare kan satsa på dyr institutionsvård av äldre personer utan kostnadsökningen bör stävjas. Genom en lagändring 30.12.2014 ändrades lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012) så att "kommunen får tillgodose en äldre persons servicebehov med långvarig institutionsvård endast om det finns medicinskt motiverade skäl eller skäl som anknyter till klient- eller patientsäkerheten." Den tidigare bestämmelsen som gav möjlighet till institutionsvård - "om det annars är motiverat för att en äldre person ska ha ett värdigt liv och få säker vård" ströks helt.

Den allmänna mantran, som man också hävdar motsvarar de äldres önskemål - har således blivit att de äldre skall bo kvar i sitt hem = ursprungligt hem så länge det överhuvudtaget är möjligt.

Förbundet framhåller att om man utgående från denna linje ändå vill säkra en någorlunda dräglig tillvaro där hemma krävs det åtminstone två grundpelare. För det första att det finns tillräckliga resurser för en kvalitativt god hemservice och hemsjukvård och för det andra att de äldre kan få rehabilitering i hemmet.

I båda fallen har språket på vilket servicen sker en mycket stor betydelse.

Hemvård och hemsjukvård

När det gäller hemvården konstaterar förbundet att det utbildas alltför lite svenskspråkiga närvårdare och behovet är stort speciellt i huvudstadsregionen men även i övriga delar av Svenskfinland. Kommunerna verkar heller inte i sin rekrytering fästa någon större uppmärksamhet

vid närvårdarnas språkkunskaper. Förbundet konstaterar att språket är speciellt viktigt då vården sker i den äldre personens hem i mötet mellan vårdaren och den vårdbehövande. Där finns ingen annan att ty sig till ifall man inte förstår varandra. På en institution finns det en större personal och chanserna att det åtminstone finns någon som behärskar svenska är därigenom större.

Rehabilitering

När det gäller rehabiliteringen konstaterar förbundet att den absolut bör ske på klientens modersmål. I de österbottniska kommunerna torde man på många håll ha utvecklat rehabilitering i hemmet medan det i de större kommunerna totalt släpar efter. Rehabiliteringen borde påbörjas genast efter en hjärnblödning, hjärtinfarkt, höft- eller falloperation av en fysioterapeut som talar samma språk dvs i detta fall svenska som klienten. Om rehabiliteringen av en äldre person påbörjas först efter 3-4 månader har klienten redan fått en rutin som kanske gör det omöjligt att rehabilitera eller hen är så rädd att röra på sig att hen blir sittande eller liggande i hemmet.

Stora distrikt innebär långa tidskrävande resor

Ytterligare vill förbundet lyfta fram att då man inom specialsjukvården koncentrerat specialiseringarna till några få sjukhus så kan det innebära mycket långa resor från tex Österbotten till Tammerfors och Åbo. Det samma gäller även inom primärvården i tex Åboland. Det är då helt nödvändigt att den som sköter transporten dvs ambulanspersonal och taxichaufförerna behärskar kundens språk. Till förbundets kännedom har kommit flere fall var man utsatt klienten för stora svårigheter på grund av att man inte fäst uppmärksamhet vid att klienten och transportpersonalen bör ha ett gemensamt språk att kommunicera på.

Förbundet konstaterar vidare att man ofta får motargumentet "men alla har ju läst finska tillräckligt för att kunna kommunicera under en transport". Det här är ett argument som definitivt inte håller speciellt inte för åldersgruppen över 75 år. Förutom att det är ett välkänt faktum att ett inlärt språk ofta trängs undan då man blir gammal så vill förbundet konstatera det faktum att finskan blev obligatorisk i de svenskspråkiga skolorna först i samband med införande av grundskolan. Grundskolan infördes gradvis från åren 1968 - 1977. I folkskolan var andra språk än modersmålet inte obligatoriska och de som inte fortsatte i läroverk har alltså inte nödvändigtvis läst andra språk än finska eller svenska. De som slutförde sin skolgång innan grundskolan infördes är födda senast under 1950 talet dvs det är de som är eller går över 75-årsstreckets under tidsperioden fram till år 2030.

Förbundet konstaterar slutligen att det är med stigande oro man följer med planerna inom social- och hälsovårdsreformen var äldreomsorgen, som är en omsorg med stark lokal förankring helt lämnats obeaktad. Om ansvaret för äldreomsorgen överförs till de stora landskapen finns det all risk för att de äldres service på modersmålet helt glöms bort, vilket i sin tur kan betyda stora problem i livskvaliteten för landets svenskspråkiga seniorer.

Svenska pensionärsförbundet 1 juni 2016

Ole Norrback
förbundsordförande

Berit Dahlin
verksamhetsledare